

В. С. Куля

асп., адвокат

науковий керівник: к.ю.н., доц. Н. В. Ільєва

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ УСІХ УЧАСНИКІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ ПЕРЕД ЗАКОНОМ І СУДОМ

Провідне значення для забезпечення справедливості адміністративного судочинства, забезпечення неупередженості суду, наявності співмірних прав і обов'язків учасників судового процесу має нормативне закріплення принципів адміністративного процесу України. Ключовим та центральним серед них є принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом, що обумовлюється завданням адміністративного судочинства закріпленим у ст. 2 КАС України.

Актуальність досліджуваного питання зумовлена відсутністю єдиного доктринального підходу до визначення поняття, досліджуваного нами принципу, при тому у зв'язку зі стрімкою зміною орієнтації правової системи України до систем права європейських країн, укоріненням практики Європейського Суду з прав людини та покладенням європейських цінностей, як основ української системи права, виникає необхідність у вдосконаленні визначення

поняття принципу рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом, з метою практичного забезпечення дотримання прав та свобод фізичних та юридичних осіб.

Ч. 3 ст. 2 КАС України визначає, що основними засадами (принципами) адміністративного судочинства є: верховенство права; рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі; обов'язковість судового рішення; забезпечення права на апеляційний перегляд справи; забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, визначених законом; розумність строків розгляду справи судом; неприпустимість зловживання процесуальними правами; відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення [1, ст. 2].

На нашу думку, одним із головних та фундаментальних принципів, на яких має будуватись адміністративне судочинство, є принцип рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. Також, слід зазначити, що досліджуваний принцип є багатоскладовим. Він витікає з конституційного принципу рівності прав і свобод людини та рівності громадян перед законом, загальних принципів правосуддя та накладається на специфіку адміністративно-процесуальних відносин (де суб'єкти за своїм процесуальним статусом, закріпленими правами та обов'язками є нерівними за своєю суттю, проте мають бути рівними у засобах та способах їх здійснення і захисту).

В. В. Городовенко вказує, що «зміст цього принципу в адміністративному судочинстві розкривається в таких елементах: а) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак; б) рівність процесуальних прав щодо доведення своєї правової позиції перед судом; рівність обов'язків, які випливають із процесуального законодавства; в) застосування судом матеріального і процесуального закону однаково для всіх незалежно від правового і соціального статусу особи, фактичних і юридичних обставин справи; г) існування

єдиної для всіх судової системи, яка передбачає можливості розгляду справи по суті та оскарження рішення у справі у вищих судах» [2, с. 185–186].

М. В. Ковалів та І. Б. Стахура вважають, що «принцип рівності учасників процесу перед законом і судом визначає відсутність будь-яких обмежень та надання переваг з боку суду учасникам процесу щодо реалізації їх матеріальних та процесуальних прав, а також застосування законів щодо правовідносин, учасниками яких вони є» [3, с. 180].

В. Б. Пчелін зазначає, що «принцип рівності під час організації адміністративного судочинства означає, що всі суб'єкти таких правовідносин у рівній мірі можуть використовувати надані їм права, незалежно від будь-яких ознак їх правосуб'єктності» [4, с. 91].

На думку О. І. Корчинського «даний принцип спрямований на вирівнювання становища приватної особи у відносинах із публічною адміністрацією, адже при чіткому визначенні прав і обов'язків приватної особи та адміністративного органу в адміністративній процедурі обидва суб'єкти «зв'язані» законом. Вчений вважає, що принцип рівності перед законом означає і рівність різних приватних осіб перед законом, оскільки однакові адміністративні справи повинні вирішуватись однаково» [5, с. 106]. Як ми бачимо, вищезгаданими науковцями поняття досліджуваного принципу не надається, а лише здійснюється спроба розкрити його суть через зміст.

Таким чином, в результаті дослідження ряду певних доктринальних підходів до визначення поняття рівності усіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом було з'ясовано, що єдиного наукового абсолюту та єдиної згоди стосовно цього поняття не має. На сьогодні, наявна необхідність виведення належної дефініції даного поняття в широкому та вузькому сенсі, що потребує окремого теоретичного дослідження всіх аспектів даного поняття, яке в підсумку матиме базисне значення для подальших доктринальних пошуків та правозастосовної практики.

Список використаної літератури

1. Кодекс адміністративного судочинства України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2005. № 35–36. № 37. Ст. 446.

2. Городовенко В. В. Принцип рівності громадян перед законом і судом. *Вісник Конституційного Суду України*. 2012. № 1. С. 178–186.
3. Ковалів М. В., Стахура І. Б. Принципи адміністративного судочинства: поняття, зміст, система. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 174–184.
4. Пчелін В. Б. Поняття та значення принципів організації адміністративного судочинства. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2016. № 4. С. 88–93.
5. Корчинський О. І. Правові засади організації адміністративного судочинства в Україні : дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.07. Львів, 2018.